

ARMANC
Ji mehê
carekê
dertê
Hejmar: 80
Gulan
1988
Buha: 10 Skr.
2.5 DM

Armanç

SERXWEBÛN DEMOKRASÎ SOSYALÎZM

ARMANC
Monthly
Kurdish
Megezine
No: 80
Maj
1988
Price: 10 Skr.
2.5 DM

Girtiyên hefsa eskerî ya Diyarbekir îsal bû cara duduyan ku dikevin grewa birçibûnê

Girtiyên siyasî bi qerardarî mafên xwe parastin

Îdara hefsa eskerî ya Diyarbekir xwest ew mafên girtiyên ku berî du mehan bi zorê stendibûn ji wan paş de bigre. Li ser vê vekê girtî carek din ketin grewa birçibûnê. Piştî şeş rojên berxwedanê, girtî carek din bi ser ketin.

Du pîrejin ji bo ku bala raya giştî bikşînin ser girtîgeha Diyarbekir, li ber belediyê benzîn li xwe kirin û xwe sewitandin.

Hêzên mêtîngehkar sivil-kirina Hefsa Diyarbekir ya Eskerî ji xwe re kirin argument ji bo ku ew mafên hefsiyên ku du meh berê bi grewa birçibûnê stendibûn, paşde bigrin. Girtiyên siyasî bi grewa birçibûnê bersîvan. Bêyî viya girtiyên daxwaza rabûna surgûnkirinê ji kirin. Grewê di 10'ê Gulanê de dest pê kir. Girtiyên ku ketin grewê 347 kes bûn.

Roja grewê dest pê kir, heta roja dawî, mirovên girtiyên bi her awî piştigiriya girtiyên kirin. Lê rojname, kovar û weşanên din li ser bûyerên hefsê tu tişt nenivîsandin. Roja 16'ê Gulanê du pîrejin, Salîha Şener û Rahîme Şahîn ji bo vê bê dengiyê protesto bikin û bala raya giştî bikşînin ser hefsê, li ber belediya

Dûmahîk r. 11

Salîha Şener xwe dişewitîne.

Di bin êrîş û zordariya rejîma Evren û Ozal de:

1'ê Gulanê hat pîrozkirin

Îsal ji 1'ê Gulanê di bin êrîş û zordariya rejîma Evren û Ozal de bi girseyî û aktîfî hat pîrozkirin.

Wek her salên din ji bo 1'ê Gulanê neyê pîrozkirin ji alî dîktatoriya Enqerê ve dişa tedbîr hatin stendin;

polis û leşkerên xwe seferber kirin. Lê belê ne tedbîr û ne ji êrîş û zordariya wan nikaribû cejna navnetewî ya karkeran ne de pîroz kirin.

Berî 1'ê Gulanê, li Tirkiyê û li Kurdistanê grûb û rexistûnên çep pul, afîş û

belavok belav kirin, pankratê bi bombayan diwara dalgandin. Û roja 1'ê Gulanê bi meşên korsanî pîroz kirin.

Li Îzmîrê meşvanan gul û tacegul danin Qonaxa Vîlayetê.

Dûmahîk r.11

Li Stembolê polis êrîşî meşvanan kir.

Girtiyên hefsa sivil a Diyarbekir mafên xwe bi mêranî stendin

Belevoka Komîta Berxwedana Hefsa Sivil

Komîta Girtiyên Hefsa Sivil a Diyarbekir li ser berxwedana xwe belavokek 5 rûpel derxist. Nûçevanên Armançê nusxe-yeke ji vê belavokê gîha ndin me. Komîta girtiyên di belavoka xwe de li ser hovîtiya emperyalîzmê, rejîma Tirkiyê û bi taybetî ji li ser hoyên girtîgeha sivil a Diyarbekirê sekinî.

Komîtê di belavoka xwe de da xuyakirin ku her hêzên kevnepereşt ji bo ku pîsitiyên xwe veşêrin peymanên navnetewî yê ku heqê insanan di parêzên îmze dîkin. Yek ji vana ji Tirkiyê ye.

Komîta Girtiyên ji bo deşîfrekirina îşkence û hovîtiyên din ê rejîma Tirkiyê û pêşvebirina tevgera dij-faşîst, gazî he mû hêz û kesên pêşverû, demokrat û şoreşger dike ku ji bo li dijî van hovîtiyan aktîf bixebitin:

Dûmahîk r.11

Roja 13'ê Nisanê mirovên girtiyên hatin ber hefsê. Li ser mudaxala polis, hinek mirovên girtiyên hêrs bûn û kevîr avêtin camên Adliyê û hefsê. (Foto: Armanç)

Roja 5'ê Nisanê 127 girtiyên siyasî ji bo bi destxistina hin mafên insanî dest bi grewa birçibûnê kirin. Hejmara girtiyên ku ketin grewê, roj bi roj zêde bû, gihişt 350'î. Li derve, mirovên girtiyên, piştigiriya mezin nîşan dan. Grewê 17 rojan dom kir û bi serfirazî xelas bû.

Nûçegihanê Armançê ji destpêka grewê heta dawiyê, bûyerên bûyî, roj bi roj qeyd kirin. Em ji ber girîngiya wê bi kurtayî li jêr pêşkêşî xwendevanan dîkin.

5 Nisan: 127 girtiyên siyasî ji bo hîn mafên insanî ketin grewa birçibûnê.

7 Nisan: Şûbeya Komela Mafên Mirovî ya Diyarbekir belavokek ji masmediya re belav kir, lê deng ji tu rojname û weşanê demeket.

8 Nisan: Mahkema hîn girtiyên hebû, lê tu kes derneket mahkemê, vê yekê

bala derva kişand ser hefsê. Piştî dîtina avûqat û girtiyên, avûqatên girtiyên daxwazên wan, ku ji 14 xala pêk dihat, ji mirovên girtiyên re diyar kirin.

10 Nisan: Mirovên girtiyên ji bo alîkariya piştigiriya çûn cem serokê Baroya Diyarbekir Yilmaz Onen.

Dûmahîk r. 11

Mehmet Şîrîn Tekîn hat bi bîr anîn

Li gelek unîversîtên Kurdistanê û Tirkiyê xwendevanan bi boykota xwarin nexwarinê, bi meşan Mehmet Şîrîn Tekîn bi bîr anîn.

Par vî çaxî, bi bahana rojî negirtinê grûbek faşîst û kevnepereşt êrîş birin ser qehwa ku xwendevanên şoreşger lê rudiniştin. Di vê êrîşî de dilxwazekî PPKK M. Şîrîn Tekîn şehîd ket.

Îsal di roja salvegera şehîdbûna M. Şîrîn Tekîn de li gelek unîversîtên li Kurdistanê û li Tirkiyê tevgerên cur be cur hatin kirin.

Li Wanê li Unîversîta Sed Salî, ya ku M. Şîrîn Tekîn lê dixwend, li dor 400 xwendevanî xwarin boykot kirin û xwestin ku bê deng bimeşin nav bajêr. Piştî ku qederekî meşiyên polis bi zorê ew sekinandin.

Li Diyarbekir, xwendevanên Unîversîta Dicleyê xwarin boykot kirin û meşek çêkirin. Li dij faşîzmê slogan avêtin û ji

bo bibîranîna M. Şîrîn Tekîn de qekê bêdeng rawestiyên.

Li Unîversîta Stembolê xwendevanan xwarin nexwarin û bi slogan meşiyên ber bîna rektoriyê. Li wê derê dest bi tevgera rûniştinê kirin. Li ser navê xwendevanan xortek axift. Di axaftina xwe de got, "Par, li Unîversîta Sed Salî liya Wanê M. Şîrîn Tekîn

ji aliyê faşîstan ve hat kuştin. Em vê bûyerê carekê din protesto dîkin". Bi slogan û bi çepika, tevgera xwe dawî anîn. Li Fakolta Tipê û Unîversîta Bogaziçi xwende van xwarin boykot kirin, li kantînan civiyên û axaftin kirin. Li Unîversîta Marmara, Mekteba Bilind a Masmediya ji li dor sed

Dûmahîk r. 11

Qulûba PEN a Kurd ava bû

Di konferansa navnetewî ya PEN'ê ku di navbera 6 û 9'ê Nisanê de li bajarê Ingilîstanê Kambrîçê çêbû, li ser pêşniyarekê bi temamiya dîgêr damezirandina Qulûba PEN a Kurd hat qebûl kirin.

Berî dengdanê Sekreterê Navnetewî yê PEN'ê Alexander Blokh nivîskarê Kurd Huseyin Erdem dawetî axaftinê kir. Huseyin Erdem di axaftina xwe de li ser hewcedariya piştigiriya gelê Kurd sekinî û daxwaza qebûlkirina Qulûba PEN'ê kir. Ev daxwaz bi kêfxweşî hat qebûl kirin.

Protesto li hember qetlîama Helepçê dom dike

Almanya Federal: Di ser 20 rêxistin û komelên Kurdan yê li Almanya Federal, komîteyek bi navê "Komîta li hember bikaranîna çekên kîmyayî li Kurdistana Iraqê" saz kirin. Federasyona Komelên Karkerên Demokratên Kurdistanê li almanya federal (KKDK) jî di nava vê komîtê ciye xwe girt.

Komîtê belavokê û plaka-tek bi zimanê Almanî derxist. Ew li hemû derî belav kir. Li gelek bajarên Almanya Federal, wek Berlîn, Koln, Bonn, Hamburg, Bremen, Celle, Dortmund, Bochum, Nûrn-

Bîstek ji mitînga Bonnê (Foto: Armanç)

berg, Ludenscheid û h.w.d. li zêdeyî 50 bajarên Almanya bi meş, bi mitîng û bi tevgerên cur be cur qetlîama Helepçê hat protesto kirin. Bi partî û rêxistinên mafê mirovan diparêzin re hat rûniştin. Komîtê jî wan xwest ku ew vê qetlîamê protesto bikin û piştgirîya xwe a maddî û manewî bi rûniştvanên Helepçê re bikin.

Di roja 9'ê Nisanê komîte li bajarê Bonnê mitîngekeke merkezi li hember qetlîama Helepçê çekir. Ji hemû quncên Almanya Federal Kurd hatin tevî mitîngê bûn. Zêdeyî 2500 mirovî bi devekî digotin; bimir Seddam bijî Kurdistan.

Partiya Keska, Partiya Sosyal Demokrat (SDP), Partiya Komunîst, Civaka ji bo Mafê Gelê Bin-

dest (GFBV) û Medico Înternasiyonal piştgirîya xwe şanî dan.

TV, Radyo û Rojnameyan cî dan tevgerên protestoyên Kurdan yê li hember jenosîda Helepçê.

Di 25'ê Nisanê de Komîtê, bi merkeza Partiya Keska re li Bonnê axaftinêk çekir. Partiya Keska soz da ku wê di Meclîsa Almanya Federal de Aktuele Stundê (seetek ak-

tuêl) çekin û bi teyavî li ser qetlîama Helepçê biaxivin.

Di roja 6'ê Gulanê de li bajarê Essenê Partiya Keska, Keskê-Alternativ, Yekîtiya Humanîstan û Civaka Xwendevanên Protestanta bi hev re civînek li ser qetlîama Helepçê çekirin. Filîmê ku Kamil Taylan û M. Hafner li ser qetlîamê çekiribûn nîşan dan. Ev qetlîam

15 Deqîqan Jiyan Sekinî

Qamişlo: Roja 10'ê Nisanê li mintîqa Qamişlo, Dêrik û derdora wan ji bo protestokirina qetlîama Helepçê 15 deqîqa grev (karberdan) çêbû.

Grewê seet 11'ê sibê dest pê kir û 15 deqîqa ajot. Dikandaran hemîyan bi hev ra derebên xwe danîn û li ber dikanên xwe sekinîn. Trimbêl hemû li ciyê xwe rawestiyân, kesên ku di qehwan de li piya sekinîn. Doktoran di wê seetê de kar nekirin. Benzînxanan firotin nekirin.

Hemû hêzên Kurdî bi hev ra ji bo vî karî xebitîn.

riswa kirin.

Swêd: Di 14 û 15'ê Nisanê de Komelên Demokratên Jinên Kurdistan li merkeza Stockholmê li dijî qetlîama Helepçê îmze topkir, pere civand û raxistinek vekir. Van xebatên Komelê gelekî bala Swêdîyan kişand.

Bi Kurtî

Şam (Sûriye): Roja 21'ê Nisanê hunermendekî Kurd ji Kurdistana Iraqê bi navê Nezir Xêlanî afirandinên xwe li Merkeza Çand a Sovyetê ya li Şamê raxist. Raxistina wî nêzikê ji 130 perçan pêk hatibû. Afirandinên xwe piranî ji daran çekiribû, bêyî van, hin ji hestiyân, hin jî ji keviran çekiribû. Nezir Xêlanî di tîmsalên xwe de têkoşîna gelê Kurd dabû xuyakirin. Ji van berheman çend heb jî li ser serhildana gelê Filistin bûn. Raxistinê gelekî bala temaşevana kişand.

Stockholm (Swêd): Di roja 23'ê Nisanê de Malmîsanij li ser "Tarîxa Sirgûnbûna Kurda li Kurdistana Bakur" semînerêk da. Semîner jî alî Komela Kurd li Stockholmê ve hatibû organîzekirin. Li dora 70 kesî di civînê de beşdar bûn.

Stockholm: 23'ê Nisanê Komela Kurd li Botkyrka ji bo alîkariya girtiyên siyasî yê Kurdistana Tirkîyê amade kir. Di programa şevê de Feqiyê Teyran, Gulîstan, Birîndar, Rizgar, Koma Kurdistan û koma govenda zarokan hebûn. Di şevê de li dora 400 kesî temaşevan beşdar bûn.

Stockholm: Di Roja Navnetewî ya Nan (24 Nisan) de Komela Demokratîk a Jinên Kurdistanê jî bi nanên Kurdî beşdar bûn. Li Muzeya etnografîyê nanên gelek netewan hat nîşan dan. Li gor zanîna me ev cara yekem e ku nanên Kurdî rojek weha navnetewî de tê nîşan dayin.

Stockholm: Di 30'ê Nisanê de Ordîxanê Celîl semînerêk li ser "Jiyana Kurdê Sovyet" da. Mamoste Ordîxanê Celîl bi firehî li ser jiyân û pêşveçûna Kurdên Sovyetê sekinî. Semîner jî aliyê Federasyona Komelên Kurdistanê ve amade bûbû. Di semînerê de 200 kes beşdar bûn.

Stockholm: Di roja 8'ê Gulanê de li Stockholmê jî aliyê Komela Kurd li Stockholmê şeveke helbestvana hat amadekirin. Di şevê de Mueyed Teyib, Hemê Saîd Hesên, Xelîl Dihokî, Asî Rebatî, Mehîfûz Mayî, Silêmanê Qasîmyanî, Rizgar Ebdulah, Malmîsanij, Alan Serdeştî, Emîn Sindî û Azad helbestên xwe xwendin. Li dor 150 temaşevanî bi heyecan helbest guhdarî kirin.

Stockholm: Di 14'ê Gulanê de hunermendê Kurd Fexreddîn Gerdî li ser "Folklor û Stranên Kurdî" semînerêk da. Ev semîner jî ji aliyê Komela Kurd li Stockholm ve hat amadekirin.

Divê ku hukûmeta Bonnê Kurdên li Almanya Federal dijîn wek grûbek netewî û cihê nas bike

Di 28 û 29'ê Nisanê de li bajarê Cellê Wezîrê Karê Hundir yê eyaletê û Wezîrê Karê Hundir yê Almanya Federal ji bo politîka xwe ya li ser biyanîyan û multeciyên li Almanya Federal ji nuh ve tespît bikin, konfarensek çekirin.

Mirov bi rehetî dikare bibêje, ku li Almanya Federal heqê biyanîyan pîr tune ye. Lê Wezîrê karê Hundir yê Almanya Federal Zîmmerman van heqên heye jî ji biyanîyan re zêde dibîne û lewma dixwest di vê konfarense de van heqên heya jî birûçikîne.

Li dijî politîka Zîmmerman rêxistin û komelên Tirkan, Kurdan, Îranîyan û gelek rêxistinên Alman roja 28'ê Nisanê li bajarê Cellê meş û mitîngêk çekirin. Zêdeyî 1500 kesî tevî vê mitîngê bû.

Li ser navê biyanîyan axavtin hatin kirin. Bi navê Kurdan serokê KKDK axivt. Piştî ku ew li ser mesela biyanîyan bi teveyî sekinî, ji bo pirsê Kurdên li Almanya Federal dijîn û rûdînin jî viha got. "Îro li Almanya Federal zêdeyî 350 hezar Kurd rûdînin û kar dikin. Em Kurd jî wek hemû kesî vêrgiya xwe didin dewleta Almanya Federal. Keda me jî di pêşveçû

na civaka Alman de heye. Kesek pênc pere belaş nade me Kurdan. Bi kurtî em nan û ava xwe bi xwêdana enîya xwe qezenc dikin. Lê belê hukûmeta Almanya hebûna me Kurdan li Almanya Federal qebûl nake. Ew, me ya wek Tirkan, ya wek Ereban, yan jî wek Farisan dihesibîne. Lewma jî heqê dane biyanîyên din (Tirk, Yugoslav û h.w.d.), her çiqas ku ev heq hindik bin jî, naxwaze bide me Kurdan. Ji bo hukûmeta Bonnê tu dibê qey em Kurd kurê dêmariyê ne. Heta di warê nufûsê de jî, Almanya Federal nahêle ku em navên Kurdî li zarokên xwe kin. Bê şik sebebê vê neheqîyê, ji girêdan û hevalbendîya Almanya Federal bi dewleta Tirk, Îran û Iraqê re ye. Doh bû ku hukûmeta Iraqê 5000 kesên bê sûc û bê guneh bi çekên kîmyayî li Kurdistana Iraqê, li bajarê Helepçê qetil kir û 7000 kes jî birîndar kir. Lê hukûmeta Bonnê qe nebe ev yek, bi mektûbekê jî protesto nekir."

Serokê KKDK daxwazên Kurdên li Almanya Federal dijîn ji bo hukûmeta Bonnê wiha rêzkir: "Divê ku Kurdên li Almanya Federal û Berlîna Rojava dijîn wek grûbek netewî a serbixwe bê naskirin. Ev yek tê vê manê:

Bîstek ji meşa Cellê

- 1-) Divê ku di radîyo û televîzyona Almanya Federal de weşanên bi zimanê Kurdî bêne weşandin.
- 2-) Divê ku zarokê Kurdan di mektebê Almanya Federal de karibin wek biyanîyên din zimanê diya xwe, kultur û dîroka xwe bixwînin.
- 3-) Divê ku heqê şewra sosyal bi zimanê Kurdî jî bo Kurdan jî bê qebûl kirin."

Li Diyarbekir 5 Komel

Piştî 12'ê Îlonê, dîktatoriya faşîst hemû komelên demokratîk û pêşverû girtin, serok, berpirsyar û endamên wan avêtin zindanan. Bi zor û bi qeweta tevgera şoreşgerî, ji nuh ve hazîriya avakirina komelên demokratîk û pêşverû tîn kirin. Li Tirkîyê di van du salên dawiyê de bi dehan komele hatin avakirin. Herçiqas dîktatoriya faşîst bi vî yekê neraziye jî, mecbûr dimîne rê bide avakirina komelên demokratîk û pêşverû.

Lê li Kurdistanê dîktatoriya faşîst hîn hişkîr û mirûz tal e. Qanûna Esasî ya Tirkîyê di resmîyê de jî bo Kurdistanê ye jî, lê di pratîkê de ev her ne wisa, ye. Ev yek di avakirina komele de jî xwe dide xwuyakirin. Ev bend û astêngên jî aliyê dîktatoriya faşîst a mêtîngehkar ku derdixwe pêşiya xwendevan û ronakbîrên Kurd jî bi kêr nayên. Di têkoşîna rizgarîxwaz a gelê Kurd de wek her cure xebat, şoreşger û welatparêzên Kurd bi 'ezim û bi biryar in ku xebata komelayetî jî bikin.

Piştî xebatek dûr û dirêj xwendevanên Fakolta Huqûqê ya Unîwersîta Dicleyê bi navê Komela Xwendevanên Fakolta Huqûqê komelek vekirin. Ev serê çend mehan e ku komele ava bûye, lê hêj jî aliyê Dekanê Fakulteyê ve komele bi resmî nayê nas kirin. Xwendevanên Fakolta Fenê jî ji bo avakirina komelekê her formalîte bi cî anîne, lê polis her roj, bendeke nuh derdixwe pêşiya wan û dixwaze avakirina komeleke weha bi derengî xe. Xwendevanên Fakolta Tibê jî her weha di hazîriya avakirina komelekê de ne.

Ronakbîr û awuqatên Kurd ên pêşverû û demokrat piştî xebatek dirêj komelek bi navê Komela Mafên Mirovî ava kirin. Meriv û nasên girtiyên siyasî yê Diyarbekir jî dixwazin komelek girêdayî Komela Mafê Mirovî ava bikin.

"Trajediya Kurdistanê bi xwe babetekî sînemayê yê dewlemend e"

Mehdî Umêd ji Kurdistanê Başûr, ji bajarê Kerkûkê ye. M. Umêd li Moskovayê di Akademiya Bilind a Sînemayê Beşê Senaryoyê de doktora xwe dike. Heval Xalidê Berxo di derheqê sînemayê û tiyatroyê de pê re hevpeyvînek çêkir. Em vê hevpeyvîne pêşkêşî xwendevanên xwe dikin.

Pirs: Brayê Mehdî Umêd tu li Moskovayê di Akademiya Bilind a Sînemayê di beşê senaryoyê de dixwînî. Lê bi qasî ku em dizanin berî ku tu dest bi vê beşê bikî te wek hunermendekî tiyatroyê xebat dikir. Gelo tu dikarî behsa xebata xwe û rewşa tiyatroya Kurdî ya wê demê bikî?

Bersiv: Piştî Adara 1970'yî li Kurdistanê Başûr rewşek pirr musaid ji bo bizavêk ji nişkave çêbû. Bi salan bû ku gel li hêviya jîneke sakîn û aştî bû. Vê sakîniyê ji gelê Kurdistanê re rewş xweş kir ku ew hemû aliyên kulturî himêz bike. Şano (tiyatroyê) û temsîlî aliyekî herî girîngî vê rewşê bû. Dikarim bibêjim ku li Kurdistanê şano, qet tu wextê wek wê demê jê re ehemiyet nehatibû dayin. Di pirraniya bajarên Kurdistanê de gurûbên tiyatroyê çêbûn ku berhemên şoreşgerî û civakî pêşkêş dikirin. Ji bilî vê jî xortên Kurd berê xwe dan xwendina hunerî. Ev tîbûna rengvedana rewşa siyasî ya Kurdistanê bû. Eviya ji bo pêşdebirin û bilindkirina mustewa rewşên bîrî ya xelkê tiştêkî gelek baş bû. Di wan

Sînema karekî yekcar mezin e û cîhaneke berfireh e. Ji ber vê jî çend hunermendên bê îmkaniyet nikarin bi tena xwe bi vî karî re rabin. Sînema ji bilî ku hunerek e, dezgeh, pere û kadirekî taybetî jê re pêwîst e.

salan de min jî xwe di nav van xebatan de dît. Berhema yekemîn ku min wek aktor û nivîskar tê de rol girt, şanoya Kutayî Derebeg (Dawîya Axatîyê) bû. Rejîsorê vê şanogeriye (pîyesê) hunermend Selmam Faîk bû. Ev pîyes demek dirêj li Silêmaniyê û li Kerkûkê hat pêşkêşkirin.

Hunermendên şanoyê wek pêşmergeyan xwe bi xelkê dan qebûl kirin. Li gel hemû bê îmkaniyê, sansur û gelek problemên din, dîsan jî karîbûn berê xelkê me bi aliyê şanoyê de bikşînin. Ji bo pêşdebirina vî hunerî her di vê demê de hinek hunermendên zîrek ro-leke gelek mezin lîstin. Wek: Ahmed

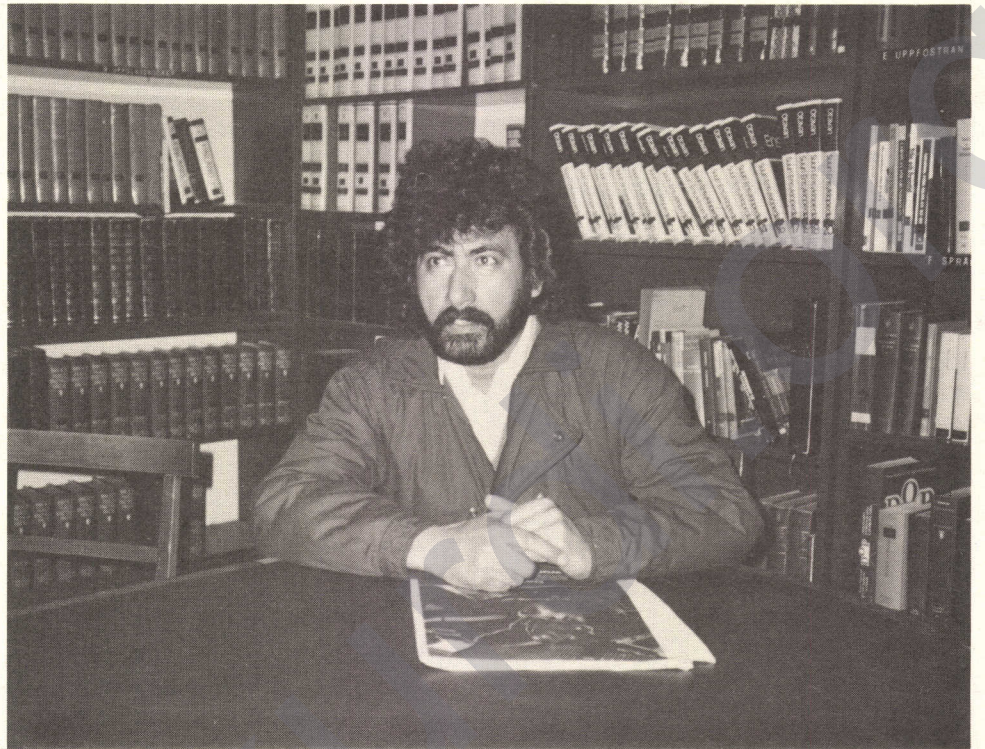
Salar, Selman Faîk, Fazil Caf, Xazî Bamernî, Talet Saman, Fettah Xetab û gelekên din; ewên ku tu carî tesîra wande nabe...

Pirs: Baş e, tu sînemayê çawa dibînî? Çi kar jî bo sînema Kurdî tên kirin?

Bersiv: Ez wisa têdighijim ku sînema ne wek şanoyê ye. Sînema karekî yekcar mezin e û cîhaneke berfireh e. Ji ber vê jî çend hunermendên bê îmkaniyet nikarin bi tena xwe bi vî karî re rabin. Sînema ji bilî ku hunerek e, dezgeh, pere û kadirekî taybetî jê re pêwîst e. Li pirraniya welatên cîhanê, ku îmkaniyên wan jî hene, lê dîsan jî nikarin sînemayek berbiçav derxin ortê. Nuxta duduyan; du faktorên giran hene ku sînemayê peyda dikin: yek, mûesseyeke dewletê, duyem, şirketên xusûsî. Nuha me yek jî tune ye; ne dewlet û ne jî dewlemendekî Kurd, ku ji rojan rojekê bîra projeyek wiha bibe. Her çiqas nuha raberizandina (munaqêşa) cîhana sînemayê bala hin hunermendên Kurd kişandibe û çend kadirên sînemayê peyda bûbin û hin xortên Kurd ji bo sînemayê li dervayî welêt hebin jî, lê belê hîn jî di em di qonaxa destpêkê de ne û ji bo peydakirina mûesseye sînema Kurdî hîn tu muhaweleyeke ciddî nehatiye kirin.

Pirs: Madem ne dewlet û ne jî şirketên me hene, wê çaxê tu jî bo çî beşê sînemayê dixwînî, ne tiyatroyê?

Bersiv: Wek min di destpêka sohbeta xwe de jî bahs kir, şano dikare raste-rast pêwendîya xwe bi xelkê re deyne. Têmaşevan jî çend sed kesî pêk bê dikarin di çend şevan de li bajar, ya jî li welatê xwe ji bo dîtina şanoyê bîn ba hev û lê temaşe bikin. Lê nuha ev rewş jî nema, hunermendên ku bi şanoyê mijûl dibûn ji ber rewşa Kurdistanê û zordariya dagirkeran neçar bûn ku yek li pê yekî jî welatê xwe derkevin û ji gelê xwe dûr bikevin. Trajediya Kurdistanê bi xwe babetekî (mewzûyekî) sînemayê yê dewlemend e. Ji ber vê yekê jî divê îro em bîr bibin ku sînema ji bo nasandina gel û welatê me bi gelên cîhanê re çêkeke pirr bi hêz e. Bi riya sînemayê em dikarin ji xwe re dost û hevalan peyda bikin. Wek netewakî xwedî huner, bi riya sînemayê em dikarin dengê xwe bigihînin cîhanê. Filmekî sînemayê yê bi hêz û nuh di nav miletên cîhanê de dikare bibe nûner û konsulosê Kurdis-

tanê. Divê em bi şeweyek zanistî û zîrekî sînemayê peyda bikin. Filmekî Kurdî yê dramî her ne girî û derdeserî û azar û tahliya ji yanê ye. Na xêr, divê bi hawakî zîrekî û hunermendî em azar û hêviyên xwe bi gelên cîhanê bidin nasandin.

Pirs: Sînema jî sinet e; lê belê Kurdistan ji alî aborî de paşde maye. Gelo mûmkûn e, ya jî rast e ku sînema berî bingehek aborî ya bi hêz peyda bibe?

Bersiv: Li ser vê meselê Brecht dibêje; proleterya Rûs hîn sinetkariyek dirist nekiribû sînema dirist kir. Bê gumana em bi tirs berê xwe didin vê meselê û ihtîmal e ku hinek jî ji me re bibêjin: "Kînga Kurdistan bû dewlet wê çaxê emê sînemayê jî ava bikin, wê çaxê emê hesabê vê yekê bikin. Yemena Demokratîk û gelek dewletên din dewletin, lê hîn sînema wan tune ye; ne bes tune ye, bîra vê meselê jî nebirine. Lê ê me Kurdan daxwazî û tîbûnek me ji bo vê

Trajediya Kurdistanê bi xwe babetekî sînemayê yê dewlemend e. Ji ber vê yekê jî divê îro em bîr bibin ku sînema ji bo nasandina gel û welatê me bi gelên cîhanê re çêkeke pirr bi hêz e.

meselê heye. Em bi eşkere û bi cesaret dibêjin, diviya lawê Kurd mil bi milê şoreşa Kurdistanê xebatê bike. Îcar ev heta çî mistewayê bi ser ketiye, yan encama vêya çawa dibe ev dikeve ser milê me. Li Moskovayê, di Festîwala Mosko-

vayê de bi rejîsoreka Alman re li ser sînema Kurdî em diaxifîn. Monica Maurer çend xal destnîşan kirin; heger bê û filmekî Kurdî jî çêbibe bazara wî nabe, nikare bigihîje xelkê. Çimkî qet tu alî tune ye ku vî karî bigre ser milê xwe. Bi gotinek din, aliyê ticarî pirr girîng e û pêwîste baş hesabê vê yekê bibe.

Ji bo nîşandan, naskirin û dîtina bazara filmê sînemayê hin festîvalên cîhanî çêdibin, wek :KAN, MOSKVA, TAŞ-KENT û h.w.d. Ev festîwal hinekên wan hunerî ne û hinekên wan jî ticarî ne; ên dikirin û ên difroşin tên ba hev. Û bi vî riyê film riya xwe ya berbî bazarê dibîne. Ji ber viya jî, ew kesên ku bîra filmekî Kurdî dikin divê hesabê bazarê jî bikin.

Pirs: Li vir dixwazim tiştêkî bipirsim, ma gelo sînema me heye, yan jî bi gotinek din em dikarin qala sînema Kurdî bikin?

Bersiv: Heta nuha me sînema Kurdî tune ye, lê di nav sînemayê de behsa Kurdan hatiye kirin. Çi bi filmên dokumenter û çî jî bi filmên hunerî be. Lê dîsa jî ev nayê wê maneyê ku sînema Kurdî heye.

Pirs: Filmên Yilmaz Guney ?

Bersiv: Belê Yilmaz Guney Kurd e û bi serbilindî xwe bi cîhanê da nas kirin, lê mixabin filmên wî bi Tirkî hatine nasîn. Îcar em bi xwe ji hev re bibêjin filmên wî Kurdî ne ew tiştêkî din e. Lê bi resmî û di sicîl û ferhenga sînemayê de wek sînematorekî "Tirk" tê naskirin. Û ev jî ne gunehê Y. Guney e û ne jî gunehê gelê Kurd e. Her çawa be jî Y. Guney pehlewana û hunermendekî sînema cîhanê ye; rexnegir û dîroknivîsê sînemayê wî wekî Kurdekî nas dikin. Lê kes nabe jî filmên wî filmên Kurdî ne, bila ev wezîfe jî bibe wezîfa neslên bê.

Pirs: Wek tu jî dizanî, gelek hunermendên Kurd hene ku

VPEYVÎN HEVPEY

berhemên wan bi zimanekî din e. Li gor dîtina te em dikarin van berhemên yên Kurdî bihesibînin, yan na ?

Bersiv: Ez dibêjim na. Ji bo numûnê: Bulend Heyderî û Îbrahîm Tatlıses Kurd in. Lê tenê em dibêjin Kurd in, ew jî qîmeta wê çiyê ? (Xwedê îşê wan rast bîne) Rast e huner ji bo hemû mirovatiyê ye, lê dibê mohra xwedî lê be. Berî her tiştî divê hunermend ser bi gelê xwe be û di nava gelê xwe de ji dayik bibe û rehên wî di axa wî de be. Xalek yekcar

Heta nuha me sînema Kurdî tune, lê di nav sînemayê de behsa Kurdan hatiye kirin; çî bi filmên dokumenter û çî jî bi filmên hunerî be. Lê dîsa jî ev nayê wê maneyê ku sînema Kurdî heye.

giring heye; ew jî ev e: Hunermendê Kurd divê tu carî ji bîr neke, ku di çarçewa Kurdistanê de serê xwe hilde û bila paşê gulî, şitil, çiqil û pelên me biçin nav gelên din. Em hewl bidin hunerekî bilind, bifikirin ku viya çawa pêşkêş bikin û bila ev huner her tim bi navê Kurd û Kurdistanê be. Yanî divê bi her hawayê xwe, xwe Kurd nîşan bide. Û ya din jî

hunermendê Kurd divê qet ji bîr neke ku ew hunermendekî têkoşer e. Ev kar jî heya nuha Y. Guney pê re rabûye.

Hunermendên me yên pîr zîrek li der-vayî welat hene û ew dikarin bi navê Kurdistanê biaxifin. Ji bo numûnê: Komma Govend berhemeke diramî, ciwan (xweş) û serkeftî li Stockholmê pêşkêş kir. Ev Kom divê bête himêz kirin, xizmet jê re bête kirin. Û her govendgêrekî (lîstikvanekî) vê Komê jî divê xwe wek pêşmergeyekî hesab bike. Divê hewl bête dayîn ku li ser navê Kurdistanê beşdarî festîvalên cihanî bibe. Ji nuha ve divê kar bête kirin ku ev Kom bikaribe beşdarî festîvalên lawên cihanê bibe û wê çaxê bi riya rojname û telewîzyonê emê bikaribin xwe bidin naskirin û mil bi milê şoreşa Kurdistanê propagandê bikin; ji bo pêşerojeka azad û serbest, ji bo welatê me.

Pirs: Raya te li hember huner û siyaseta çiyê ?

Bersiv: Bi bawerîya min di vê qonaxê de divê hunermend jî mil bi milê siyasiyan bi dilsozî têkoşinê bide. Lê eger hunermend ne hizbî be baştir e. Hunermend bila dilsozî û karîna xwe di himbêza serbestiya xwe de bi kar bîne. Îro li Kurdistanê bi dehan pertî û rêxistin xebatê dikin, hunermend bila pêşmerge gelê xwe be. Bê guman her kes serbest e ku bibe endamê partiyekê, yan ne be. Lê ez bi xwe wisa tê digihîjim ku hunermendê Kurd divê îro Kurdîyê bike, ne hizbayetiyê. Lewra divê ji bo damezrandina merkeza (malbend) sîne-ma Kurdî hewl bête dayîn û ev malbend

divê bi ser şoreşa Kurdistanê ve be, ne ser bi vê hizbê, yan jî hizba din. Divê hunermend xebatê bike ku partiyên nêzikî hev bike. Divê ji hunermendan re

Hunermendê Kurd divê tu carî ji bîr neke, ku di çarçewa Kurdistanê de serê xwe hilde û bila paşê gulî, şitil, çiqil û pelên me biçin nav gelên din.

hurmet bête kirin dema ku rexnan digrin, rastî û çewtiyan, ciwanî û qirêtiyan û çawabûna xebatê destnîşan dikin. Her çend karê hunermendan ne tenê rexnegirtin e, lê heger hat û rexne jî girt, nabe ku bi çavekî dijmin lê bête nerîn. Baştir e ku hunermendê Kurd xwe ji hin girû-giriftên ne pêwîst dûr bigre, xwe ji xebardan û methên bi mubalexê dûr bigre; divê rastgo be û ji hacetê zêdetir dilsoz be. Her çiqas ne di sengeran de be û tivinga wî jî tune be.

Pirs: Heger em cardin vegerin ser mewzûya sînemayê; te got sînema me tune, lê belê ji bona danîna bingeha sînema Kurdî gelo em dikarin çî bikin? Li ser vê yekê fikra te çiyê ?

Bersiv: Ji bo vê xebatê Y. Guney li derî xist, lê divê ev derî bête vekirin.

Hewildana Y. Guney gaziyek û agahdariyek pîr hêja bû, ku bi riya filmên Y. Guney xelkê Kurd nas kirin. Karê wî kir şoreşeka hunerî bû. Mixabin ku hunermendên Kurd nikarin qezencekê ji karê Y. Guney bigrin û piştî wî meydan vala ma. Lewra ez pêwîst dibînim (ev jî ne daxwaza min tenê ye, daxwaza pîraniya hunermendên Kurd in) ku şeweyê dezgeheke dramî bête damezrandin. Ev dezgeha, navê wê çî dibe bila bibe. Divê ev dezgeha bikaribe hunermendên şano û sînemayê ji hemû perçeyên Kurdistanê di bin ala xwe de kom bike û konferansekê çêbike, qadirên sînem û şonayê xuya bike û xwendinê ji lawên hunermend re amade bike.

Pirs: Kak Mehdî, nuha tu li ser çî mijûl dibî ?

Bersiv: Heta nuha min senaryoya çend filmên Kurt nivîsiye: 1-) Jiwan Le Jêr Pelkezêrîne da (Di Bin Keskesor de). 2-) Geran Be Daway Xaka (Gerra Li Axa Xwe). 3-) Geşte Be Cihanî Cinewer (Pira Delal). 4-) Çend filmên kurt, ji wan yek Pirdî Delal

Pirs: Ji bilî sînemayê ?

Bersiv: Heta nuha min sê şanogerî (piyes) çap kirine û çend berhemên din li ser şanoyê pêşkêş kirine. Û nuha jî ez dixwazim romanekê çap bikim. Navê romanê Kes Nekêl e.

Ez hêviya serkeftin û rastgoyî û pêşketinê ji rojname we ya Armanç re dixwazim. Sipas.

30 Parlamenter:

"Zimanê me yê zikmakî Kurdî ye"

■ **Îbrahîm Aksoy (Meletiyê)** Ma ji bo ku ez Tirkî hîn bibim, min hindik lêdan xwar?

■ **Mustafa Demîr (Riha)**; "Em her du zimanan jî bi hev re fêr bûn. Piştî ku zarokên min mezin bibin, ezê wan bişînim Rihayê; bila zimanê diya xwe hîn bibin".

■ **Mehmet Kahraman (Diyarbakir)**; "Diya min bi Tirkî nizane; bavê min li eskeriyê fêr bûye û ez jî li mektebê fêr bûm".

Hin parlamenter, her çî Kurd bûn jî, bersiva pirsê neda û hinekan jî bi durûtî gotin ku "zimanê me Tirkî ye"

Kovara hefteyî ya Tirk; 2000'e Dogru (Ber bi 2000'i ve), ankêtek di nav endamên Meclîsa Milî ya Bilind a Tirkîyê de vekir ku ji wan dipirsî ka gelo zimanê wan ê zikmakî çiyê. 97 Parlamenteran bersiva anketê dan ku 30 kes ji wan di bersiva xwe de dan xwiya kirin ku zimanê wan ê zikmakî, "Kurdî" ye. 3 kesan jî van ne xwestin ku navê wan di kovarê de bê diyarkirin, lê yên din ne li dijî vê bûn.

Di nav van 97 kesan de, hinên din jî her çî bi eslê xwe Kurd bûn jî, yan bersiva pirsê neda yan jî gotin ku zimanê wan ê zikmakî xwedêgravi "Tirkî" ye.

Yek ji wan kesên ku bersiv neda, Hikmet Çetîne Licî yê ku mezinên wî qet herfek Tirkî jî nizanibûn, yê din jî Kamuran İnanê Bedlîsî yê ku kalikên wî di serhildana Mele Selîm a 1912'a de hatin bi dardekirin. Evana îro dev ji eslê xwe berdane, yek li baskê çepê, yê din jî

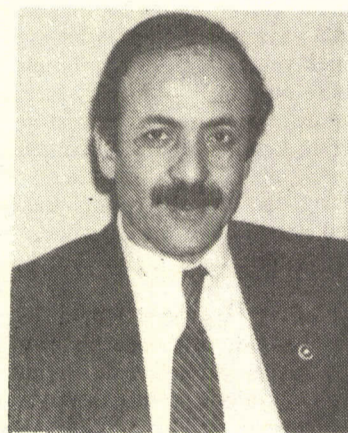
li baskê rastê di xizmeta dewleta Tirk de ne. Fehmî İşıklarê Rihayê jî ku Sekreterê giştî yê sendîka DİSK'ê bû, bersiva pirsê neda. Hinek parlamenter jî rastiye anîn ziman;

Mustafa Demîr (Riha); "Em her du ziman jî bi hev re fêr bûn. Piştî ku zarokên min mezin bibin, ezê wan bişînim Rihayê; bila zimanê diya xwe hîn bibin".

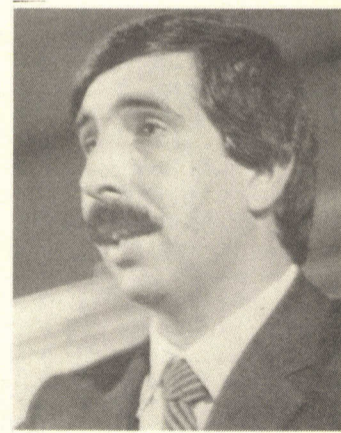
Mehmet Kahraman (Diyarbakir); "Diya min bi Tirkî nizane; bavê min li eskeriyê fêr bûye û ez jî li mektebê fêr bûm".

Îbrahîm Aksoy (Meletiyê); "Ji bo ku ez Tirkî hîn bibim ma min hindik lêdan xwar?"

Parlamenterên ku di bersiva xwe de dan xwiya kirin ku zimanê wan ê zikmakî "Kurdî" ye, ev in: Naîm Geylanî (ANAP -Hakkari), Cumhur Keskin (SHP-Hakkari), M. Abdulkadir Ceylan (DYP-Siirt), Mahmut Alinak (SHP-Kars), Fuat Atalay (SHP-Diyarbakir),

M. Elî Eren (SHP)

Mustafa Demîr (ANAP)

Kamer Genç (SHP-Tunceli-Dersim), Adnan Ekmen (SHP-Mêrdîn), Süleyman Çelebî (DYP-Mêrdîn), Alattin Fîrat (ANAP-Mûş), Mehtî İşik (ANAP, Mûş), Orhan Veli Yıldırım (SHP-Dêrsim), Nurettin Dilek (ANAP-Diyarbakir), Salih Sonmez (SHP, Diyarbakir), Eşref Erdem (SHP-Ankara), Mehmet Ali Eren (SHP-İstanbul), Hüsnü Okçuoglu (SHP-İstanbul), İbrahîm Aksoy (SHP-Meletiyê), Mehmet Kahraman (SHP-Diyarbakir), Ekin Dikmen (SHP-İçel), İlhamî Binici (SHP, Bingöl), Mehmet Emîn Seyfagil (ANAP-Mûş), Muhyettin Mutlu (ANAP-Bîtlîs), Nizamettin Ozdogan (ANAP-Elazîz), Raşit Çelik (ANAP-Wan), Kutbettin Hamidî (ANAP-Siirt), Mustafa Demîr (ANAP-Urfa), Ahmet Tirk (SHP-Mêrdîn), Beşir Çelebioglu (ANAP, Mêrdîn), Ferit Bora (DYP, Diyarbakir), Ali Rıza Septioglu (DYP-Elazîz)

Kovara 2000'e Dogru vê anketa xwe ya di nav parlamentera de dom dike.

Ji Şêrko Bêkes

Diyarî

Ke tîşkit girt û pêtnûsî
Xor dête lat û be diyarî
Kitêbêkit pêşkeş eka !
Ke şepolîşt xwendewe
Aw dê û ciwantirîn rûbarî
Kiçî xoyt pêşkeş eka !
Ke ewînî hejaranîş lenaw
dilta helgîrsênî
Paşeroj dê û bextiyarîy
Em zemînet pêşkeş eka.

Xişil

Dêrzamanê gêrayewe:
Şî'rê xoy barkird le xîşlî,
Jinî sultan
Roj roy.. roj hat
Katê ke jinî sultan mird
Leser fermayîştî sultan
Jin û
Xişil û
Şî'rekeyan
Pêkewe naşt!

Xak

Destim bird bo-çill-î darê
Le taw azar -liq- daçillekî
Ke destim bird bo liqeke
- Nawqed- î dar kewte hewar
Ke bawesim kird be qed da
Xak leriye le jêr pêmda
Berd nalandî
Emcareyan ke danewiyim
Xolim helgirt
Gişt Kurdistan zirîkanî !

Bala

Azarêkî bala berzîm
Bê ewey biçme serşanî
xemêkîtir
Tenha beser helberrîne
Birîn le kuwê bê eybînim
Hejar le kuwê bê emb

Kursî

Ew kursiyey şa'irekeyan
Le-ser kuşt
Şayetêk bû
'Hênde jiya
Ta mergî celladî bînî û
Ta azadî Leser danîşt!

Lafaw

Lafaw be masîgirî wut:
Hoy tûrebûnî lêşawim
Gelê zore
Belam hoy here gewreyan
Leber serbestî masiye û
Dijî tore !

◆ Helbestên Xwendevanan ◆

EM JÎ...

Em jî
bi dinyayê ketin,

Wek her
miletê bindest.

Hem şiyar bûn,
û hem jî wînda.

Însana em nas kirin,
Û me jî دنیا.

Lê kî bû bi me kenîya,
em ji hev re kirin
dijmin?

Em tu car jî xwe ve
fêr nabin,
nas nakin dîroka xwe.

Kal û bava gotiye,
Ê ku bi ser hatiye

Tang û top û firoke,
ne bese jî bona me.

Şêro, Mişko û Hirço,
bi ser nakevin tu car.

Divê dijmin nas bikin,
bi serîkî şer bikin.

Me ne bihîstiye hê,
navê yekîtiya we?

Yekîti bo xelasî,
êdî paşê derbasî!

Cehwer Battê

Lo Birano

Lo birano lo birano lo birano!
Em Kurd in egîten serê çiyane, lo em dinalin
Em hatine welatê xelkê lo radikevin
Bi quruş û alîkariya wan em çav digrin
Hewar hewar jî derdê xelqê me, em şewitîn

Êdî bese yekîti çekin lo em tev herin
Şer şerê xelasbûnê lo bi mêranî
Hewqas şehîd xwîn rijandin lo bi mêranî
Xwîna me qey jî xwîna wan şîrîntir e, em jî herin
Hewar hewar jî derdê xelqê me, em şewitîn.

Zinar-Almanya Federal

MIROV

Kaniya Reza

Ne şêx in em jehrê bidin miridan
Ne sofî ne di halet da bikevî cezbân
Ne Misilman in em ne jî Xiristiyan
Mirov in jî mirov baweran, di mirov evînan

Em jî çekerê dinan vê carê di xerabkeran
Em jî wan in ê dirokê bi destê xwe çedikin
Em jî proleteran, avakerên sibehên xweş in
Mirov in, di mirov baweran, jî mirov evînan

Ne hov in em ne jî di canawirê
mirovan didaqurtînin
Ne qral in ne qralparêz ne jî di sinifê wan in
Ne se ê qenc in jî tikvegîr in bo her ê ku dibînin
Mirov in, jî mirov baweran, jî mirov evînan.

Çima ?

Ev serşevîn,
'Ewrik çima sor dixwanê;
ne ku xweyne bi kekel
yan giloktelp çima berggevjolin;
ne ku terivandina sayiye
Herê, stêrk çima xeyidîne,
ne ku "hesarketin" heye.
Yan çima stran bêxwedîye
ne warqewirandina sosina ye
Û ev serşeva wekî hergav
Hîvik çima qaçil girtiye;
ne ku me "çeleng" hunda kir,
yan serkeşe çima dizirtike
ne ku dayik pêxwas dilorîne.
Herê, hertişt hate famkirin;
Lê kijan mîr û xatûn dikare bibêje
dayika min bi zewaca nûra
nefsnesaxî namîne!
Ger ku heqê yekî awa
li anîka wî
"Di paşila dayika min de raketîye"
dinivîse
wextên ku
bavê min li seyr û bala şevîne bû.

S. Farqîn/ Entab

Xendevanên Hêja !
Gelek helbestên we dighên destên me. Em bi
viya kêfxweş dibin, lê çî feyde ciyê me dest
nade ku em hemûyan çap bikin. Carna, hin
helbestan her çiqas em dixwazin çap bikin
jî, em jî destnivîsên helbestvanên xwe yê
nuh fêr nakin. Em li jor çend helbestên
xwendevanan bê guhrandin diweşînin

DERSÎM RA

Arêkerdax: Usxan

Meyitê Ma

Saxseg ra hîre hevalî sonê(şonê) Xoloj komir vênênê. Kunê lêl Medet vano:

-Birayênê, bêrê tika şime dewe, çê(key) Qemerî ama Qemer cina xo ra terseno, ma rê nû(nan) niyano.

Hevalê bînî qewul kenê, darîne we sonê dewe. Niyadanê ke Qemer ha wo verê dewe de cite keno. Welî vano:

-Qemer ma ve(bi) xêr meyman qewul kena? Ma gêste(gês de) merdme. Ala şime dewe pîzê ma mird ke.

Qemer vano: -Birayênê, sima zanenê cina mi keş(kes) rê nû niyana ama Welî ke pê bixapno belka sima rê nû ana.

Qemer na hîrê hevalû cêno sonê çe. Nisenê ro, hal-xatir pers kenê. Cina Qemerî kî kose dote de nista rû qeytan xo ro sik nêna. Na hîrê

hevalî niyadanê ke cinike ra veng nêvejîno. Qemer çim sikneno ra Welî. Welî vano:

-Axxx... ax Wuşen Axa! Wuşen Axa mordemode pîl vi(bi), pîyê feqîrû vi, meyman vêsa(veyşan) nêverdênê (Wuşan Axa vistewrê Qemerî yo).

Çutir ki Welî hên(wina, ena) vano, Xatûna Qemerî urzena ra (werzena) pay. Welî vano:

-Wuşên Axa wayirê **miletê Kirmanciye** vî. Qesê xo zern, sukutê xo şêm(şem) vî.

Xatuna Qemerî sona bonê çêyî, pêro pîya huyînê. Qemer vano:

-Sima(şima) ça mehuyê, Haqî sima rê beçike este we.

Xeylê qesey kenê xecelînê, niyadanê ke Xatune şeniya(sîniya) pîle şîr* pota, ard hortê de nê ro. Şîrê xo wenê, doyê xo simenê(şimenê), Welî vano:

-Bira Qemer, zonena? Wuşen Axa weşîya xo de ma werdme qedênayme. Nika kî(zî) leyê mezelûnê ma de dardo we, nika kî meytûnê ma weno kutiko murdar!

Çutir ki hen vano, Xatune bena ve kirşî ro, Welî çever de beno tever. Îyê bîn kî jû pencere ra, jû qulike ra remenê. Xatune taye mil-qî kena(nengî çînena), leyê xo de kirşî dana ve qafika Qemer ro, gon tiro kena war. Hîre hevalî remenê sonê çê muxtarî ra vanê hal-mezal (hal-mesela) niya niya. Huyayîş (wayîs, hiwayîş) di mirenê ginenê hard ro.

Muxtar vano: -Bira Welî, qedayê fekê tû bijerîne, tû rind kerdo. Aye na dewe de ma werdme.

Tarixê nuştişî: 1981

*Şîr: Dersîm di namey yew werd (wer)î yo.

Hewla

Saxseg ra mordemê(merdimê) beno, hewla(helwa) ra zaf heskeno. Namê na mordemî Silema beno. Cûnû(ciwenan) ke danê we, hekîn roseno(roşeno), perû cêno (gêno) sono Dersîm loqante. Masawade teke de nisenê rû. Xizmekar(garson) yeno, Silema vano:

-Ero mi rê hewla bîya!

Xizmekar sono tosê(tasê) hewla ve nonê ra cêno yêno. Silema vano:

-Biko, eke bese kena mi rê hewla ve qutî ya bîya.

Xizmekar sono qutîya hewlo cêno ano verê Silêmanî de nano rû. Hîre kî nonê somî birneno ano. Silema kuno ra ci, nû ve hewla ra weno, qedêneno; urzeno

ra perûnê non û hewla dano, çever de beno tever. Hernên(erînayîş)a xo keno, kuno ra raye sono dewe. Raye ra beno tês(a)teyşan, yeno heniyê Derê Kemerê Kung de uwa (awa) xo simeno, kuno ra raye. Tenêna sono, onca beno tês(a). Xo çarneno ra Oxniye. Sono Oxniye de uwa xo simeno, onca kuno ra raye sono. Onca beno tês(a). Heta yeno Keysûn ke tês(ê)de mireno, zor xo erzeno henî ser. Sarê xo fino de golê henî, uwa xo simeno, kuno ra raye. Hortê Keysûn û Saxseg oroj ya. Silema hata oroj yo vejîno ser ke ara qonî ri sono. Uza ra cêr hem vozeno hem gir beno, yêno Heniyê Qale Si-
pey. Uwa cirne serdin a, uwe si-

meno; yêno çê, çêver de zirçeno, vano:

-Fatê, mi rê uwe bîya!

Fate vana: -Nê lawo lawo, tû ya hetê cirne ra yêna, tu ça uwa xo nêsimite?

Sil(Sileman) vano: -Erê mi rê uwe bîya, ez tês(ê)de merdîye!

Fate çapê uwe ana, aye ke simeno, gineno cile ro, hot(hewt) rojî cile de manêno. Hot rojî ra tepîya yêno ra xo, vano:

-Ez ke reyna hewla wen nêzan çik çik borîne!

Tove(tewbe) keno, reyna hewla nêweno.

Tarixê nuştişî: 1986

Meseley Nomis

Arêkerdax: Mihê 'Elîşanî

Roco ra rocêk yew cenî w yew mêrde benî. Meseley nomis ser kon' minaqeşe. Mêrde, cenî temî ken', von':

- Ti gerek teber ra nêgeyra, kîye ra nêvecya. U von':

- Camêrd nêb' se nomis cenîyo çinkew!

Cenî z' mêrdey xu ra vona: -Yew nê eşken' nomis' yew bipaw! Nomisliyê w bênomusey dest' merdumo da. Nomis herkesî z' dest' yî de w.

En vatey cenî ser' mêrde hêrs benî û ceney xu ra von':

- Ez nêbo, nomis' to çinkew!

Cenî z' hêrs bena, mêrdî ra vona: - Bê ma şertêk bikerê?

Mêrde cenî ra von': -Ma çinay ser' şert bikerê?

Cenî vona: - Şert' ma wa en' serî bo, vatey ma kom' raştî bo se ma yew vatey yew qebul ken'.

Mêrde von': - Wa bû.

Cenî hema warzena ardî dekena taşt, veyn dena mêrdî, tira vona:

-Dest mi ardin ê, wa pêş mi ardî nêbî. Hela bê pêşê mi bid' qayme.

Mêrde pêşon ya don' qayme û girê don'. Cenî şina war, ber akena, ewnêna kuçe, vînena yew ha vêren'. Veyn dana mêrik', vona:

-Bê!

Mêriko xerîb agêren' yen', cenî destê yî gêna, bena axur. Tira vona:

- Mi di gure bik'!

Mêrik gurey xu ken', qednen'. Cenî ber akena, yî kena kuçe. Tira vona:

- To r' axiri b'!

Mêrik şin', cenî şina cor veyn dena mêrdey xu, tira vona:

- Mêrde, yew ome nomis mi û gurey xu kerd, şî. To z' yî r' pêşê mi day qayme.

Reng' mêrdî şin', cenî ra von':

- Heqê to esto, ez neheq o. Yew nêşken nomis' yew bipaw.

Malmîsanîj

GANAWIR

May mayê ki ehendi zaf ma sînenê ewro roj bi pinanî dirnenê, veşnenê kitabênê ma. Cenîy mayê bêçarey ma şîret kenê, şermî reydi qestikî:

"Hagîdarê xo bi se beno? Avendedê xo ra vindere!"

Embazî vanê filankes xo nêkeno kutîş ra, bêvankes hewl o heta darb wardîş ra.

Hin biyo ki ewro hewley, pey bi kutîş peymawiyêna hinî, hin kerdo ki zaliman kamî ki zaf darb ward û çew nêda dest ayo camêrd o ewta.

Kenê ki nişka, newe ra dinya ageyrnê peyser. Ma vajî ki dinya vindernay, dinya ko senê şero peyser nêvanê?

Ê, seserra vîstini di merdimey ra teber hêş û zanayîş ra vete. Ma, xortê Îspartaya Verîni.

De bê meşermaye, bê ewroy ver mekuwe leyro, de bê ha!... Bivîne nî ganawirî, û de bê nengan meçîne bider, bê gaman meerze aver!

WETENDAŞ

Marda xo ra biyayîşê ma çi bi ki rojê yewinê menga verêna serri? Ti zî zanî ki "cuzdan"ê ma qestikên, "soyad"î ma zurayên. Ma key benîm wetendaş lo wetendaş?

Ê hewt bî, ma vîst û hewt bî

Arêkerdax: Koyo Berz

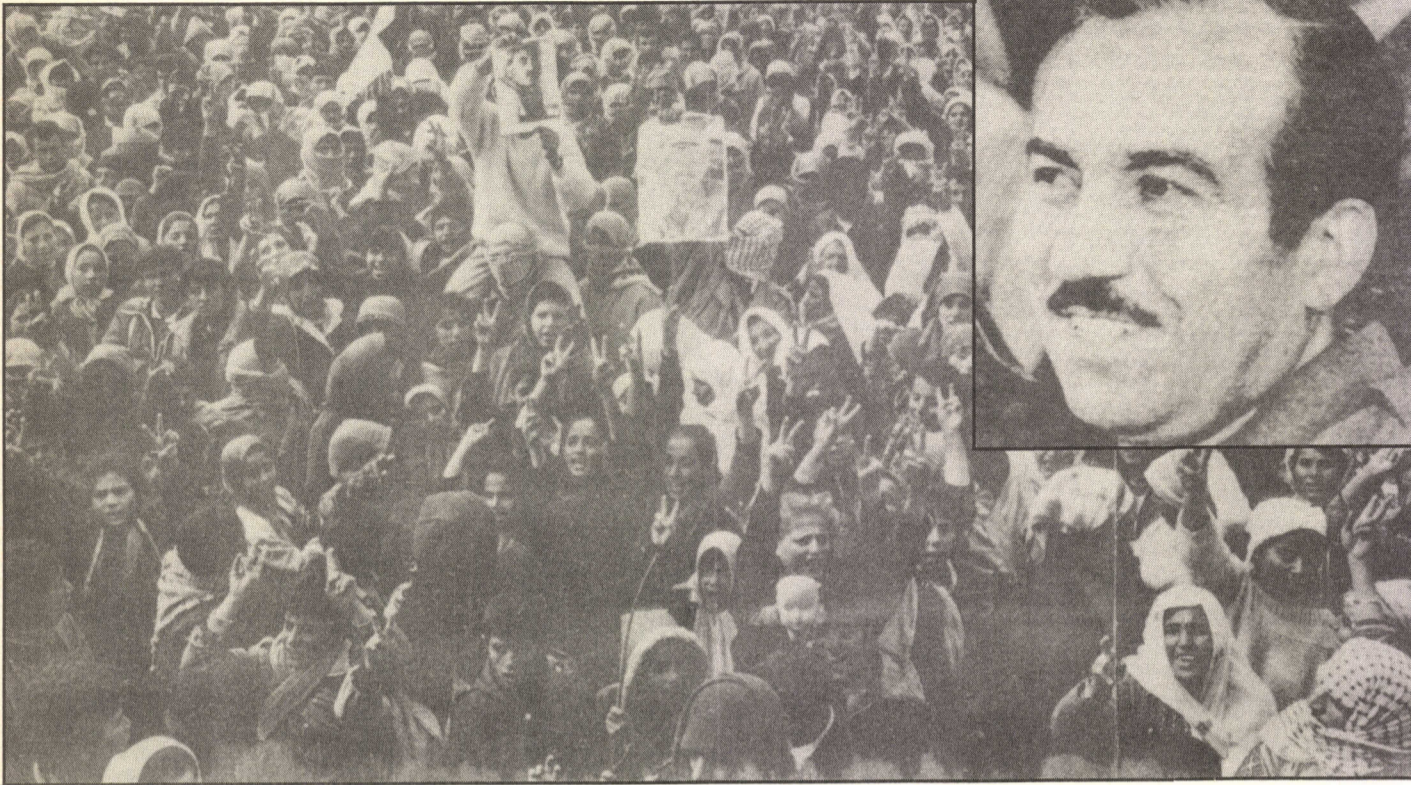
Wextê di, o verdê roy a dewê di, di teney berî(êşîrî) benê. Nê wirna berî pê di lej kenê, rojê hetan şan tîfingan a erzenê pê.

Bera jû hewt merdimî benê, bera bîni vîst û hewt benê. Nê pê ser ra zey yaxerî(varanî) qurşûnî varnenê. Bera ki hewt merdimî yê înan ra kes nêmirno, bera ki vîst û hewt merdimî yê înan ra vîst merdimî kişyêno. Beno şan, lejî terk kenê, yenê keyandê xo. Bera ki vîst û hewt merdimî bena, ray o raştê merdimêdê xerîbî yena. Merdimo xerîb înan ra pers keno, vano:

- Lej senî bî, şima se kerd? Şima ra çend merdimî merdê, înan ra çend merdimî merdê?

Jewdê vîst û hewtan vano ki: - Ma vîst û hewt bî, ê hewt bî. Ma eşt înan eşt, ma eşt înan eşt; ma eşt jew vîst, înan eşt jew vîst; ma eşt înan ra kişt, înan eşt ma ra kişt; ma kiştê înan kiştê, ma vîstê înan vîstê... en bahdo ma mendê hewt, ê mendê hewt kesî. Lejê ma bol çetin ravêrd, ma zey pê amey!

Cî li siyonîzmê teng dibe

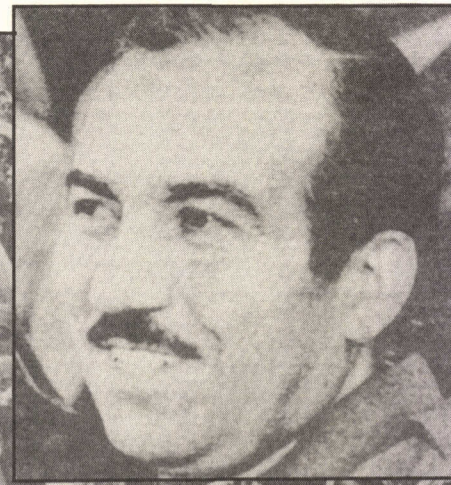
Di meha Nîsanê û destpêka Gulanê de dîsa pîrsa Filistîn bi puntoyên gir di rûpelên pêşîn ên rojname û kovarên hemû welatan de xwe derxist pêş. Televîzyon û radyoyan xeber û komantarên xwe yê yekemîn ji mesela Filistîn re veqetandin: Ebû Cihad (Xelîl El-Wezîr) ji aliyê Îsraîl ve li mala xwe ya li Tunusê hat kûştin; û liberxwedana gelê Filistîn a li erdên îşxalkirî bilindtir bû. Ebû Cihad yek ji dameznêrên El-Fetih û RRF (Rêxistina Rizgariya Filistîn) û di dû Yaser Arafat re mirovê duduya yê têkoşîna gelê Filistîn bû.

Kuşîna Ebû Cihad diyar kir, ku Îsraîl dîsa bi taktîkên xwe ên terorîstî dixwaze pîrsa Filistîn "çareser" bike. Lê ne bi hêviya wek berê. Lewra, êdî wan jî fêm kiriyê ku bi van taktîkan ev pîrs "çareser" nabe, lê riyên demokratîk, helkîrîna adil jî ji menfe'eta wan û xeyalên siyonîstan ra rast nayê. Ji ber vê çendê "tedbîr" û

taktîkên terorîstî ji xwe re rêya herî maqûl û çê dibînin.

Dewleta Îsraîl bi kuştina Ebû Cihad dihesiband ku wê pêşî li ber serhildana gelê Filistîn, ku hîn jî li erdên îşxalkirî dom dike, bigire. Lê tiştê siyonîstan dipa nebû, eksê wê bû.

Roja gelê Filistîn xebera ne xweş û reş bihîst daket kolanan. Di destên wan de sûretê Ebû Cihad û ala Filistîn bi kîn û nefretê bêtarîf li Gaza, li Şerîa Rojava, li Nablûs, Ramela, Yafa, Qudûs û li her bajarê gelê Filistîn lê dijiya meşîyan, bi kevîran çûn ser tanç û sîlehên modern. Bi dehan laşên xortên Filistîn li kuçan dirêj bûn, yê jî wan piçûktir di ser laşên birayên xwe de qebaz didan, kevîrên di destên xwe de bi kezêşawitî divirvirandin siyonîstan. Sûretên Ebû Cihadê şehîd ruh û cesaret dida meşvanan. Îsraîl di şûna ku jî quncik xelas bibe, hîn jî di quncik de asê bû, bi dîwar ve zeliqî.

Li derveyî Filistîn, rêxistinên siyasî yê Filistîn hîn jî nêzikî hev bûn. Di zemanekî kurt de, meclîsa Filistîn ku organa herî bilind a gelê Filistîn e wê bicive. Ji ber gelşên ku di nav rêxistinên de heye, meclîs jî zû de ve ye nediciyî.

Li Îsraîl, xelk êdî ji demagojiyên rejîma siyonîst bawer nake. Xelk li dijî terorîzma ku dewlet dimeşîne derdikeve.

Bi kuştina Ebû Cihad û terorîzma ku tê meşandin Îsraîl ne tenê li hundirê welat, her wisa li derveyî welat, li hember raya giştî ya dinê jî cî lê teng bû. Çi bêje hemû dinyayê Îsraîl protesto kir. Gelek dewletên emperyalîst ên Ewrûpî jî li hember kirîna Îsraîl, bi nermîkî be jî dengê xwe derxistin. Sûriye û RRF piştî 4 salan li hev hatin. Vê yekê pêşverû di dij-emperyalîstên herêmê xurtir kir.

Her diçe cî li siyonîzmê tengtir û têkoşîna gelê Filistîn jî xurttir dibe. □

Jiyanek ku bi têkoşîna tarîxa miletekî ve girêdayî.

Hin kadirên şoreşger hene ku bi tunebûna wan valeyîyek peyda dibe. Ji ber vê çendê jî zû bi zû nayên jibirkirin. Hin kes jî hene ku di her şoreşekê û di her şerê rizgariya netewekî de hejmarê wan qandî tiliyê destekî ne, stûna şoreşê û tevgerê ne. Jiyanê wan û tarîxa wê şoreşê an tevgerê bi hev re girêdayî ye, bêyî wan tarêx nayê izahkirin. Wek Xelîl El-Wezîr. Bi navê xwe yî ku tê naskirin Ebû Cihad. Lê jiyanê Ebû Cihad ne bes tenê tarîxa El-Fetih û Rêxistina Rizgariya Filistîn e, her wisa tarîxa têkoşîna gelê Filistîn a li dijî Siyonîzma Îsraîl e jî.

Ebû Cihad di 1935'a de li Ramlehê ji dayik bûye. Hê 13 salî bû, malbata wî li hember teror û tadeyîya Siyonîstan bar kirin Gazayê. Ev hedişe her dem wek bûyerek teze di bîra Ebû Cihad de bû. Wî digot "biryara barkirîna bavê min wan stendin, ez biçûk bûm, ji ber vê yekê tu gunê min tune ye". Ebû Cihad di 1953'ya de ji xortan li dijî siyonîzmê rêxistinêk ava kir. Vê rêxistinê li dijî dezgeh û muesesên Siyonîstan sabotaja dikir. Li ser vê yekê di 1951'a de Ebû Cihad hat girtin. Piştî jî hefsê derket çû Suudî Arabîstan û dû re jî çû Kuveytê. Di vê navberê de wî û Yaser Arafat hevûdu naskirin. Di 1959'a de rêxistina El-Fetihê damezrandin. Di sala 1964'a de jî Rêxistina Rizgariya Filistîn damezrandin. Ebû Cihad jî wê demê û heta nefesa xwe ya dawî, li dijî Îsraîl di hemû erîş û berxwedanên gelê Filistîn de bi biryar û pratîka xwe cî girt. Di herba 1973 ya dewletên Ereb û Îsraîl de hebû.

Ew, di rojên giran, di berxwedanên mezin yê gelê Filistîn de hebû. Wek 1971'ê Îlona Reş li Urdun, 1976 Tel El-Zaatar, îşxala Îsraîl a 1982'ya Beyrûdê, 1983 Trablûs. Ebû Cihad organizatîrê yekemîn yê berxwedana gelê Filistîn e, ku pênc-şeş meh e li erdên îşxalkirî dom dike.

Terora Îsraîl a li dijî berpirsyar û kadirên Filistînî

Çi demê doza Filistîn bê rastê, Îsraîl, temsîldar û gelê Filistîn bi terorîstî îtham dike. Lê bûyer û pîrêzên li rastê gelek car daye nîşan dan ku Îsraîl dewletek yek ji wan dewlet û rêxistinên herî terorîst e. Terorîzma Îsraîl tu hudût û qanûnan nas nake. Êrîşa Îsraîl a Entebe, ya Baxdat, a Tûnis, hê jî di bîra her kesî de ye. Îsraîl jî xwe re Lubnanê wek axur dizane; çî car kêfa siyonîstan bixwaze îşxal dike, çî car bixwaze bi teyaran toz û dûmanê di ser bajaran re radike. Kirîna Îsraîl yê nedîtî ji însaniyetê gelek dûr hê jî li erdên îşxalkirî yê Filistîn dom dike. Ev lîsta jêrîn, terorîzma dewletî ya navnetewî ya Îsraîl ku li dij temsîldarên gelê Filistîn bikar aniyê dide xuyakirin.

1- Hasan Kanafanî (Nivîskar): Di 1972'ya de li Beyrûdê hate kuştin.

2- Wael Zevîter (temsîldarê RRF (Rêxistina Rizgariya Filistîn) ê Ro-

mayê) di 1972'ya de li Romayê hat kuştin.

3- Dr. Mahmût El-Hemşerî (temsîldarê RRF ê Parîsê) di 1972'ya de li Parîsê hat kuştin.

4- Huseyîn N. Ebû Xêr (temsîldarê RRF ê Lefkoşe) di 1973'ya de li Lefkoşe hat kuştin.

5- Dr. Basîl Kubelsî (Profesor, di Unîversîta Amerîka ya li Beyrûdê de dixebitî) di 1973'ya de li Parîsê hat kuştin.

6- Mehemed Ebû Diya (Profesor, di Unîversîta Amerîka ya li Beyrûdê de dixebitî) di 1973'ya de li Parîsê hat kuştin.

7- Ahmed Bushîkî (Profesorê Unîversîta Amerîka ya li Beyrûdê) di 1973'ya de li Norveçê hat kuştin.

8- Kemal Nasir (Endamê Komîta Rêvebir a RRF) di 1973'ya de hat kuştin.

9- Muhammed Yusif El-Naccar (En-

damê Rêvebir a RRF) di 1973'ya de hat kuştin.

10- Kemal Odvan (Endamê Komîta Rêvebir a El-Fetih) di 1973'ya de hat kuştin.

11- Muhammed Welîd Salih (temsîldarê RRF yê Parîsê) di 1977'an de li Parîsê hat kuştin.

12- Saîd Hemmamî (temsîldarê RRF yê Londonê) di 1978'an de li Londonê hat kuştin.

13- 'Elî Nasir Yasîn (temsîldarê RRF ê Kuvaytê) di 1978'an de li Kuvaytê hat kuştin.

14- 'Elî Hesên Selameh (Berpîrsyarek Ewlekarî yê RRF) di 1978'an de li Beyrûdê hat kuştin.

15- Ebû Sefat (berpîrsyarek El-Fetih'ê) di 1979'an de li Qîbrîsê hat kuştin.

16- Samîr Tukan (berpîrsyarek El-Fetih'ê) di 1979'an de li Qîbrîsê hat kuştin.

17- Naîm Qadir (temsîldarê RRF yê Brukselê) di 1981'an de li Brukselê hat kuştin.

18- Macîd Ebû Şera (Endamê Komîta Merkezî ya El-Fetih) di 1982'ya de li Romayê hat kuştin.

19- Muhammed Îsa Qeddûmî (berpîrsyarek Yekîtiya Xwendevanê Filistînî) di 1982'an de li Enqerê hat kuştin.

20- Nazîh Mater di 1982'ya de hat kuştin.

21- Cemîl Ebû Ruh (berpîrsyarek RRF) di 1983'ya de li Atînayê hat kuştin.

22- Bagadan Mamun Mureîs (berpîrsyarek RRF) di 1983'ya de li Atînayê hat kuştin.

23- Albay Îsmâîl Derwêş (berpîrsyarek RRF) di 1984'an de li Romayê hat kuştin.

24- General Muhtîr Ebû Xazalî di 1986'an de li Atînayê hat kuştin.